

Konzorcijski partner

	<p>Srednja ekonomska in trgovska šola Nova Gorica Erjavčeva 8 5000 Nova Gorica Telefon: 05 3358600 E-mail: infos@etsng.si</p>
---	---

Mapa učnih dosežkov

Mapa učnih dosežkov

Pripravile:

Saša Hiti

Deja Kačič

Tatjana Kopitar

Klavdija Pikelj Grobelnik

Andreja Sabati Šuster

Jasna Vesel

Lektorirala: Majda Malik

Kazalo

1. Kaj je Mapa učnih dosežkov in čemu naj bi služila?	1
2. Kako izgrajevati lastno Mapo učnih dosežkov?	3
3. Področja spremljanja v Mapi učnih dosežkov	5
3.1 To sem jaz	6
3.2 Dosežki v šoli	8
3.3 Dosežki izven šole	10
3.4 Ključne kompetence in kompetence vseživljenjskega učenja	11
3.4.1 Sporazumevalna kompetenca v maternem jeziku	13
3.4.2 Sporazumevalna kompetenca v tujih jezikih	14
3.4.3 Matematična kompetenca	15
3.4.4 Zmožnost upravljanja z informacijami, viri, podatki in besedili (IKT) / informacijsko-komunikacijsko pismenost	17
3.4.5 Učenje učenja	18
3.4.6 Medkulturna kompetenca	20
3.4.7 Estetska kompetenca	22
3.4.8 Socialne kompetence / socialne spretnosti	24
3.4.9 Varovanje zdravja /zdravje in varnost pri delu	26
3.4.10 Podjetnostna kompetenca / podjetništvo	27
3.4.11 Načrtovanje in vodenje kariere	29
3.4.12 Okoljska vzgoja	30

MAPA UČNIH DOSEŽKOV

1. Kaj je Mapa učnih dosežkov in čemu naj bi služila?

Naš osebni razvoj, spreminjanje in napredek lahko potekajo tudi tako, da velikokrat ne znamo jasno povedati, kdo smo, kam želimo in kako bomo želeno dosegli. Vendar je veliko bolje za nas, če si poskušamo ustvariti jasnejšo predstavo o sebi in svojih ciljih, o svojih sposobnostih in močnih področjih, o naših dosežkih na različnih področjih življenja in predvsem o lastnih zmožnostih za življenje v nenehno spreminjajoči se družbi (ključne kompetence in kompetence vseživljenjskega učenja). Mapa učnih dosežkov (v nadaljevanju: MUD) ti je pri ustvarjanju jasnejšega razumevanja samega sebe lahko v podporo in pomoč na dva načina.

MUD je zbirka dokazil o tvojem formalno in neformalno pridobljenem znanju in s tem o lastnem osebnem napredku skozi obdobje srednješolskega izobraževanja. Predstavlja **zbirko materialnih dokazil** o tvoji udeležbi v različnih oblikah izobraževanja in pridobivanja znanja v šoli in izven nje. Temu je posvečen največji del MUD v poglavjih **Dosežki v šoli** in v **Dosežki izven šole**. V to poglavje sodijo vsa dokazila (spričevala, potrdila, izkazi, priznanja ipd.) o pridobljenem znanju, izkušnjah in dosežkih na različnih področjih, ki jih boš pridobil v obdobju srednješolskega izobraževanja.

Tako zbrana dokazila ti bodo ob zaključku srednješolskega izobraževanja olajšala predstavitev bodočim delodajalcem, saj boš imel dober pregled nad svojimi dosežki in razvojem pomembnih kompetenc vseživljenjskega učenja.

Vendar MUD ponuja še nekaj več, in sicer spodbudo, da sodeluješ v različnih aktivnostih na šoli in izven nje, s katerimi:

- se učiš raziskovati, doživeti in opisati lastno osebnost,
- preizkušaš in opredeljuješ svoje vrednote,
- se učiš postavljati kratkoročne in dolgoročne cilje,
- iščeš načine spremljanja lastnega delovanja in doseganja zastavljenih ciljev,
- je možno kritično presoditi lastno delovanje in se učiti za prihodnost.

Ta del MUD najdeš predvsem v prvem poglavju **To sem jaz** ter v četrtem poglavju **Moje kompetence**. V obe poglavji boš lahko vključeval dokazila (osebni zapisi, razmišljanja, načrti, opisi, vprašalniki ipd.) o aktivnostih, ki ti bodo pomagale pri odkrivanju lastne osebnosti in tvojih močnih področij. Razmišljanje o sebi in spremljanje lastnega osebnega razvoja lahko prispevajo k boljšemu razumevanju samega sebe in k bolj premišljenemu načrtovanju prihodnosti. Izkušnje iz teh aktivnosti ter vsaj nekatera dokazila iz teh poglavij ti bodo kasneje pomagala pri predstavljanju sebe in svojih kompetenc bodočim delodajalcem.

Dobro izgrajena MUD ima ob koncu srednješolskega izobraževanja veliko vrednost, saj predstavlja:

- pregledno urejena dokazila formalno pridobljenega znanja,
- pregledno urejena dokazila neformalno pridobljenega znanja,
- pregled različnih aktivnosti in izkušenj skozi srednješolsko izobraževanje,
- osebno oblikovan profil lastnih dosežkov,
- spremljavo razvitih kompetenc vseživljenjskega učenja,
- možnost za pisanje vlog za štipendije ali zaposlitev,
- osnovo za pripravo dobrega zaposlitvenega življenjepisa,
- izhodišče za načrtovanje nadaljnjega izobraževanja,
- zbrane podatke o sedanji izobrazbi,
- zbrane podatke o dosedanjih delovnih izkušnjah.

2. Kako izgrajevati lastno Mapo učnih dosežkov?

Oblika MUD in način njenega vodenja v šolski zakonodaji ni natančno določen, pravzaprav je v veliki meri oboje prepuščeno premisleku in organizaciji dela na posameznih šolah.

Praviloma naj bi njena oblika omogočala:

- pregledno hranjenje različnih izdelkov in dokazil,
- enostavno in smiselno strukturo posameznih poglavij ali razdelkov,
- možnost dodajanja, dopolnjevanja, urejanja in preurejanja posameznih razdelkov,
- individualnost in ustvarjalnost v izgledu.

Iz praktičnih razlogov bo verjetno imela obliko vložne mape z delilnimi kartoni, po vsebini pa se MUD lahko od šole do šole tudi razlikuje.

V **uvodnem pogovoru** (verjetno na razrednih urah) so te na šoli seznanili z merili in postopki za potrjevanje neformalno pridobljenega znanja, z mapo učnih dosežkov in ti pojasnili možnosti za pripravo osebnega izobraževalnega načrta. Za vodenje MUD obstaja nekaj priporočil in dogovorov, ki pomembno prispevajo k njeni osmišljenosti. Navedli bomo samo nekatere.

- **MUD vodi dijak sam.**

Šola mu pri tem z različnimi aktivnostmi pomaga, ga usmerja in vodi. Tako predvsem razredniki dijaku pomagajo, da mapo pripravijo in da razumejo njeno vsebino in namen. Izgrajevanje lastne MUD zahteva znanje, veščine in zrel odnos (voljo), kar se lahko razvija šele postopoma. Posebno v prvem letniku bo vsaj prvih nekaj mesecev pomembno, da dijaki v času razrednih ur izpeljejo začetno urejanje mape. V tem času se lahko hrani tudi v šolskih prostorih.

- **MUD naj predstavlja aktivno dogajanje skozi srednješolsko izobraževanje.**

MUD naj NE bi bila spominska knjiga, kamor nekaj zapišemo, narišemo ali nalepimo in nato pozabimo za dolga leta. Ni mišljena kot zbirka spominov na neke dogodke, ampak predvsem kot aktivni dokument, s katerim pregledujemo, primerjamo in analiziramo osebni napredek na izbranih področjih.

- **MUD je last dijaka.**

Za nastajanje lastne MUD dijak sam postopoma prevzema odgovornost, vendar mu šola pri tem strokovno in organizacijsko pomaga. Večja podpora in pomoč bo potrebna posebno v nižjih letnikih, v višjih letnikih pa verjetno manj. Vpogled razrednika, učitelja ali drugih strokovnih delavcev šole v MUD posameznega dijaka je možen v soglasju z dijakom. Čeprav bodo imeli dijaki na posamezni šoli ponujeno enotno obliko MUD, pa bo vsak lahko na svoj način pristopil k njenemu vodenju. Tako verjetno niti dve MUD ne bosta povsem enaki, čeprav bosta imeli v začetku podobno strukturo.

Natančnejša navodila o tem, kako boš vodil svojo MUD, ti bodo podali na šoli:

- kako urediti začetne strani,
- kje se bo v prvih mesecih MUD shranjevala,
- katera dokazila lahko vlagaš v posamezna poglavja,
- katere aktivnosti na šoli se bodo povezovale z MUD itd.

3. Področja spremljanja v Mapi učnih dosežkov

Mapa učnih dosežkov je razdeljena na štiri poglavja oziroma področja, na katerih boš v času srednješolskega izobraževanja postopoma spremljal svoj lastni razvoj.

- To sem jaz
- Dosežki v šoli
- Dosežki izven šole
- Ključne kompetence in kompetence vseživljenjskega učenja

Posamezna področja so oštevilčena tako, da se listi dodatno vlagajo in svojo MUD lahko postopoma dograjuješ. Področja MUD so med seboj ločena z delilnimi kartoni ali pa so natisnjena na različnih barvnih listih. Nekatere vsebine in liste, ki so primerne za MUD, dobiš tudi na spletu (...naslov). Te liste lahko rešiš, jih natisneš in vložiš v MUD.

3.1 To sem jaz

Ta del MUD je namenjen spoznavanju samega sebe, sošolcev in učnega okolja. Ena najtežjih nalog, s katerimi se soočamo v času odraščanja, je vprašanje »Kdo sem?«. To vprašanje bolje razumeš takrat, kadar razmišljaš o sebi, svojih lastnostih, interesih, izkušnjah in željah.

Predvsem gre pri tem za našo samopodobo, kako se »vidimo navznoter«, katere izkušnje o sebi pomnimo, kako doživljamo svoje potrebe in čustva ter kako oblikujemo svoja pričakovanja. Samopodoba zajema različna pomembna področja našega življenja, zato jo včasih razdelimo na telesno, spolno, akademsko (šolsko), socialno, čustveno in religiozno samopodobo. Čeprav imamo vsi neko samopodobo, pa se pogosto dogaja, da ni zares ozaveščena. To pomeni, da imamo npr. o sebi neko mnenje, ki se ga ne zavedamo, čeprav močno vpliva na naše vedenje in odnose z drugimi ljudmi. Kako npr. vpliva na vedenje mladostnika njegovo mnenje, da »ne zna dobro govoriti ali da je nezanimiv?« Lahko si predstavljamo, da se bo izogibal vsem tistim situacijam, kjer bi moral govoriti (posebno javno) ali kjer bi bili drugi pozorni nanj (npr. v družbi).

Posameznikova samopodoba je eden najpomembnejših elementov osebnosti, predstavlja celoto predstav, stališč in sodb o samem sebi. Zajema posameznikovo doživljanje samega sebe iz treh zornih kotov:

- **Posameznikovo poznavanje sebe**

Koliko se poznaš? Kaj veš o sebi? Kakšne informacije imaš o samem sebi, svojih telesnih in duševnih značilnostih ter o svojem vedenju? Ta vidik torej zajema vse informacije, ki jih imamo o sebi: podatki o sebi in svoji družini ali prednikih, življenjepis, posebni in pomembni dogodki iz življenja, izkušnje, ki jih imam o sebi in informacije, ki so mi jih o meni posredovali drugi ljudje.

- **Pričakovanja do sebe**

Kaj pričakuješ od sebe? Kakšni so tvoji cilji – osebni, šolski, poklicni? Ali si ambiciozen? Ali imaš vsaj deloma zastavljene kratkoročne in dolgoročne cilje? Ta vidik zajema vsa pričakovanja, ki jih imamo do sebe: kakšni bi želeli biti, kaj je za nas najpomembneje ali kaj bi želeli doseči. Pričakovanja do sebe moramo znati primerno postavljati, ne previsoko in ne prenizko, to lahko naredimo najbolje, če se o tem pogovarjamo in izmenjujemo izkušnje z drugimi.

• Vrednotenje sebe

Ali doživljaš občutek, da zmoreš dobro ali uspešno narediti, izpeljati, dokončati, opraviti različne naloge? Ali imaš občutek, da si samozavesten? Čutiš samozavest na enem področju, na drugem pa morda ne? Kako postati bolj samozavesten? Kako samozavest nastaja? Zakaj so nekateri ljudje bolj samozavestni, drugi pa manj? Ta vidik torej zajema doživljanje samozavesti, ki nastaja skozi vrednotenje samega sebe, svojega delovanja, rezultatov in dosežkov. Samovrednotenje je zapleteno duševno dogajanje, ki ga moramo ozavestiti, kar pomeni predvsem to, da poskušamo razumeti, kako poteka pri nas. Prevelika ali premajhna samokritičnost je pomembna tema samovrednotenja.

PREDLOGI ZA AKTIVNOSTI:

V poglavje To sem jaz lahko vključiš tudi nekatere delovne liste, ki te sprašujejo po različnih vidikih tvoje osebnosti. Predlagamo ti nekatere:

- Če želiš vstavi rojstni list v ovojnici.
- Lahko rešiš vajo Sedmero inteligentnosti, To sem jaz in Učni stili.
- Lahko dodaš Izkaznico šole in razreda s seznam sošolcev in sošolk. Izbira je prepuščena tebi.
- Števila v mojem življenju.

3.2 Dosežki v šoli

Ta del je namenjen pridobljenim dosežkom v formalnem izobraževanju, ki poteka po javno veljavnih izobraževalnih programih. To pomeni, da pridobiš po dokončanem izobraževanju nek naziv oziroma poklic (recimo frizer, pomočnica vzgojiteljice, ekonomski tehnik, gimnazijski maturant), s katerim lahko kandidiraš za določeno delovno mesto. Če želiš opravljati poklic frizerja, zakon zahteva ustrezno izobrazbo, kar pomeni triletno srednjo poklicno šolo programa frizer, drugače te delodajalec ne more zaposliti. Ta del ti torej služi v naslednjih primerih:

- ko zaključiš srednjo šolo in iščeš zaposlitev v svojem poklicu,
- ko želiš pridobiti višjo stopnjo izobrazbe in nadaljevati s šolanjem,
- ko se želiš prekvalificirati v drug poklic,
- ko prekineš izobraževanje.

V primeru, da izobraževanje v srednji šoli prekineš, ali pa se po končanem izobraževanju želiš prekvalificirati v drug poklic (na primer iz poklica frizer bi se rad prekvalificiral v vizažista), ti bo tale del zelo koristil, saj bo takoj očitno, katere ključne kvalifikacije, module ali predmete iz odprtega kurikulumu si opravil, koliko kreditnih točk si dosegel in če si izpolnil obveznosti iz modula, ki obsega znanja v skladu s katalogom znanj in spretnosti za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije. Skozi postopek preverjanja strokovnih znanj, spretnosti in sposobnosti pridobiš **Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (NPK)**, ki je mednarodno priznan dokument in ti omogoča opravljanje zelenega poklica. Več o tem lahko prebereš na spletnih straneh CPU (<http://www.cpu.si/NPK/Default.asp>).

Vodiš lahko evidenco predmetnika za vsako leto šolanja posebej, število opravljenih ur pri splošnoizobraževalnih predmetih in strokovnih modulih. Ta evidenca je koristna, kadar iščeš ustrezne ljudi, ki bi ti morda napisali priporočilo bodisi za delovno mesto, štipendijo ali študij izven domovine. Lahko dodaš imena profesorjev, ki te posamezni predmet oziroma modul učijo, in spremljaš število kreditnih točk, ki si jih dosegel.

Število kreditnih točk, ki jih lahko dosežemo je različno in sicer:

- Srednje poklicno izobraževanje - 180 kreditnih točk
- Srednje strokovno izobraževanje - 240 kreditnih točk
- Poklicno tehniško izobraževanje - 120 kreditnih točk

Tu lahko hraniš tudi letna spričevala in zaključno spričevalo, delovne dnevniko o poklicnem usposabljanju z delom pri delodajalcu (PUD), potrdila o sodelovanju pri različnih šolskih projektih (revijalnih prikazih, snemanje filmov, dramskih ali kakšnih drugih krožkih in podobno).

3.3 Dosežki izven šole

Tudi dosežki izven šole postajajo vse pomembnejši. Neformalno izobrazbo dokazujemo z različnimi potrdili. Doslednost pri zlaganju potrdil je izredno pomembna. Tako imaš vsa potrdila o neformalni izobrazbi na enem mestu.

Neformalno izobraževanje je tisto, ki je organizirano, vendar izobraževalni programi niso sprejeti po postopku, ki ga določa zakon. Potrdila o neformalnem izobraževanju služijo:

- za priznavanje neformalno pridobljenega znanja,
- za pridobitev Certifikata o NPK,
- če več kandidatov izpolnjuje pogoje za neko delovno mesto, lahko o kandidatu odločajo ravno dodatne aktivnosti, s katerimi dokaže svojo kreativnost in delavnost.

Kaj lahko vložiš v ta del MUD-a?

- dokazila o usposabljanju oziroma izpopolnjevanju,
- certifikate, ki so izdani v skladu s predpisi, ki urejajo priznavanje poklicnih kvalifikacij,
- obvestila šole o opravljenih obveznostih po delih izobraževalnega programa (posamezen modul, predmet, praktično izobraževanje ...),
- potrdila delodajalcev o usposabljanju z delom, če ni bilo organizirano v okviru srednješolskega izobraževanja oziroma druga dokazila o znanju, ki je pridobljeno z neformalnim izobraževanjem.

3.4 Ključne kompetence in kompetence vseživljenjskega učenja

Novi srednješolski programi izhajajo iz potreb sodobne družbe, zato so zasnovani tako, da povezujejo splošno, strokovno in praktično znanje v poklicne in splošne kompetence. Ker izraz kompetence pogosto slišimo, je dobro, da poskušamo razumeti, na kaj se nanašajo.

Kompetence so razvite zmožnosti oziroma pridobljene sposobnosti posameznikov, da uspešno delujejo v zapletenih, nepredvidljivih in spremenljivih okoliščinah v družbi, poklicu in zasebnem življenju ter jih obvladujejo. Kompetence praviloma zajemajo:

- a) pridobljeno ZNANJE (npr. podatke, pojme, značilnosti, potek ...),
- b) razvite SPRETNOSTI (npr. da nekaj izvedemo, da znamo narediti, da znamo nekaj izpeljati, ...),
- c) primeren ODNOS (npr. da nekaj cenimo, da nam je všeč, da nam je nekaj pomembno, ...).

Poglejmo na primeru: *Kdo ima kompetenco »spretno voziti kolo«?* To je lahko le oseba, ki:

- a) o kolesu in o prometu nekaj ve, ima o tem neko znanje (npr. da ima dve kolesi, pedala, zavore, luči oz. da se vozi po desni strani, da je potreben kolesarski izpit ipd.).
- b) je kolo že vozila in ga spretno uporablja (npr. se zna pripeljati z različnimi hitrostmi, zna peljati po različnih površinah, lahko vozi samo z eno roko ipd.).
- c) kolesarjenje ceni in ima pozitiven odnos do kolesarjenja (npr. kolesari v prostem času, se uči pravilne drže pri kolesarjenju ipd.). To je seveda zelo enostaven primer, da si zadevo lažje predstavljamo. Ko pa govorimo o kompleksnejših pojavih, kot so samopodoba, samozavest, pa se nam stvari ne zdijo vedno tako jasne, zato jih je potrebno ozavestiti.

Med vsemi kompetencami so nekatere tako pomembne, da jih imenujemo ključne kompetence in jih razvija celoten program in vse programske enote posameznega izobraževalnega programa, čeprav na različne načine in z različnimi poudarki. V srednjem strokovnem in poklicnem izobraževanju so navedene naslednje ključne kompetence:

1. sporazumevalne kompetence (v maternem jeziku, tujem jeziku)
2. matematična kompetenca
3. učenje učenja
4. medkulturna kompetenca

5. estetska kompetenca
6. raziskovanje in razumevanje naravnih ter družbenih procesov in pojavov
7. socialne kompetence
8. zmožnost upravljanja z informacijami, viri, podatki in besedili (IKT)
9. varovanje zdravja
10. podjetnostna kompetenca.

Nekatere pomembne kompetence so vključene v vse programske enote, zato jih imenujejo integrirane ključne kvalifikacije (IKK), te so:

1. informacijsko-komunikacijska pismenost
2. načrtovanje in vodenje kariere
3. učenje učenja
4. okoljska vzgoja
5. podjetništvo
6. socialne spretnosti
7. zdravje in varnost pri delu.

Pomembno je, da jih vsaj v obliki takega pregleda poznaš, podrobneje pa ti jih bodo predstavili na šoli. Mnoge od teh kompetenc lahko dokazujemo z dokazili o formalno pridobljenem znanju, nekatere tudi z dokazili o neformalno pridobljenem znanju, za nekatere pa takih dokazil do sedaj nismo poznali. Takšna je npr. kompetenca učenje učenja, socialne spretnosti ali npr. okoljska vzgoja ter načrtovanje in vodenje kariere. Prav za te kompetence pa bodo na šoli lahko pripravili različne aktivnosti, s katerimi si boš lahko take kompetence razvijal, dokazila o njih pa shranil v to poglavje.

3.4.1 Sporazumevalna kompetenca v maternem jeziku

KAJ JE?

Razvita sporazumevalna kompetenca v maternem jeziku se kaže kot naša zmožnost komuniciranja v lastnem jeziku: kako smo sposobni poslušati, slišati, izražati in interpretirati misli, čustva, mnenja in dejstva v pisni in ustni obliki ter v vseh družbenih in kulturnih okoliščinah. Kompetenca pomeni razumeti in znati izražati se v maternem jeziku, tako da je omogočena obojestranska komunikacija.

Razumeti pomeni prepoznati bistvo in podrobnosti komunikacije v katerikoli obliki, znati izražati se pa pomeni znati interpretirati bistvo in podrobnosti komunikacije tako, da je omogočen pretok informacij.

KAKO JO RAZVIJAMO?

1. USVAJANJE ZNANJA

V šoli usvajamo znanja, ki so potrebna, da našo kompetenco ustrezno razvijemo. To pomeni, da se učimo novega besedišča, spoznavamo zakonitosti ter funkcije maternega jezika. Gre za zavest o vrstah verbalne interakcije, literarnih in neliterarnih besedil, značilnosti različnih slogov in registrov ter spremenljivost jezika in sporazumevanje glede na okoliščine. Primer: različne vrste verbalne interakcije pomenijo to, da vemo, kakšen besednjak naj pričakujemo in uporabljamo v nekem vsakdanjem razgovoru s prijatelji in kakšnega pri razgovoru za službo.

2. URJENJE VEŠČIN

Veščine, kot so bralno in slušno razumevanje ter ustno in pisno sporazumevanje v različnih okoliščinah ter prilagajanje posameznika tem okoliščinam, so bistven del kompetence. Ta vključuje tudi sposobnost razlikovanja in uporabe različnih vrst besedil, iskanje, zbiranje in obdelavo informacij, uporabo pripomočkov, oblikovanje in izražanje svojih pisnih in ustnih argumentov na prepričljiv način, ustrezen okoliščinam. Primer: bralno razumevanje je potrebno uriti zato, da razumemo npr. shemo varčevanja v določeni banki; pisno sporazumevanje pa, da znamo npr. izpolniti obrazec za najem kredita.

3. USTVARJANJE ODNOSA DO MATERNEGA JEZIKA

Pozitiven odnos do sporazumevanja v maternem jeziku vključuje pripravljenost za kritični in konstruktivni dialog, spoštovanje estetskih lastnosti, pripravljenost prizadevati si zanje ter zanimanje za interakcijo z drugimi. Zavedati se moramo moči in vpliva maternega jezika na druge ljudi pa tudi vseh možnosti in bogastva, ki ga nosi s seboj.

Vir: Priporočilo Evropskega parlamenta o ključnih kompetencah za sporazumevanje v maternem jeziku 30.12.2006, L394; <http://eur-lex.europa.eu/sl/index.htm>.

3.4.2 Sporazumevalna kompetenca v tujih jezikih

KAJ JE?

Temelji na sposobnostih razumevanja, izražanja in razlage pojmov, misli, čustev, dejstev in mnenj v pisni in ustni obliki v ustrezni vrsti družbenih in kulturnih okoliščin - izobraževanje in usposabljanje, delo, dom in prosti čas - v skladu z željami in potrebami posameznika. Sposobnost sporazumevanja v tujem jeziku zahteva tudi sposobnosti, kot sta posredovanje in medkulturno razumevanje. Posameznikova stopnja usposobljenosti je odvisna od štirih razsežnosti (poslušanje, branje, pisanje in govorjenje) ter posameznikovega družbenega in kulturnega ozadja, potreb in/ali interesov.

KAKO JO RAZVIJAMO?

1. OSVAJANJE ZNANJA

Prav tako pomembno kot poznavanje besednjaka in ustrezne funkcionalne slovnice je tudi zavest o glavnih vrstah interakcije in registrov jezika. Podobno kot pri kompetenci v maternem jeziku je treba tudi tu razlikovati, kdaj uporabiti formalni besedni zaklad (npr. Na poslovnem sestanku s tujimi partnerji) in kdaj neformalnega (npr. osebni stiki s prijatelji iz tujine). Zahteva se poznavanje socialnih dogovorov, kulturnega vidika in spremenljivosti jezika.

2. URJENJE VEŠČIN

Bistvena znanja za sporazumevanje v tujem jeziku temeljijo tudi na spretnostih: slušno in bralno razumevanje, ustno in pisno sporočanje. Posamezniki naj v skladu s svojimi potrebami uporabljajo pripomočke ter se tudi neformalno učijo jezika kot del vseživljenjskega učenja. Tudi s temi spretnostmi je podobno kot z vsemi drugimi: če jih neprestano ne urimo, zakrnijo, zato čim večkrat kaj preberemo, poslušamo ali pa si dopisujemo v tujem jeziku.

3. USTVARJANJE ODNOSA DO JEZIKA

Pozitivni odnos vključuje spoštovanje kulturne raznovrstnosti, zanimanje in radovednost glede jezikov in medkulturnega (spo)razumevanja. Tudi tu je pomembno vzpostavljanje kritičnega in konstruktivnega dialoga, spoštovanje in čim več stikov z drugimi in drugačnimi.

Vir: Priporočilo Evropskega parlamenta o ključnih kompetencah za sporazumevanje v tujem jeziku 30.12.2006, L394; <http://eurlex.europa.eu/sl/index.htm>

3.4.3 Matematična kompetenca

KAJ JE?

Matematična kompetenca je sposobnost usvojitve in uporabe matematičnega načina razmišljanja za reševanje mnogih težav v vsakdanjem življenju. Pri usvojitvi temeljnih tehnik računanja so poudarjeni postopek, dejavnost ter znanje. Matematična kompetenca vključuje – v različnem obsegu – sposobnost in pripravljenost za uporabo matematičnih načinov razmišljanja (logično in prostorsko razmišljanje) in predstavljanja (formule, modeli, konstrukcije, grafi in razpredelnice).

KAKO JO RAZVIJAMO?

1. OSVAJANJE ZNANJA O MATEMATIKI

Potrebno znanje matematike vključuje temeljito poznavanje števil, merskih enot in struktur, osnovnih postopkov in osnovnih matematičnih predstavitev, razumevanje matematičnih pojmov in zasnov (matematičnih postopkov, ki so v ozadju) ter zavedanje, na katera vprašanja lahko matematika ponudi odgovor. Ali bo žepnina dovolj za poplačilo mobi-računa in dve kino predstavi? Ali se lahko z malo sklepanja, kombinatorike in taktike bolje odrežem pri športu? Je res, da slišim po logaritemski lestvici in da je potresna stopnja tudi logaritem? Kaj pa valovanje morja, sinus?

2. RAZVIJANJE MATEMATIČNIH SPRETNOSTI

Posameznik mora biti sposoben uporabljati temeljna matematična načela in postopke v vsakodnevnih okoliščinah, doma in v službi ter slediti in ocenjevati sklope argumentov. Sposoben mora biti matematično razmišljati, razumeti matematične dokaze, se sporazumevati v matematičnem jeziku ter uporabljati ustrezne pripomočke.

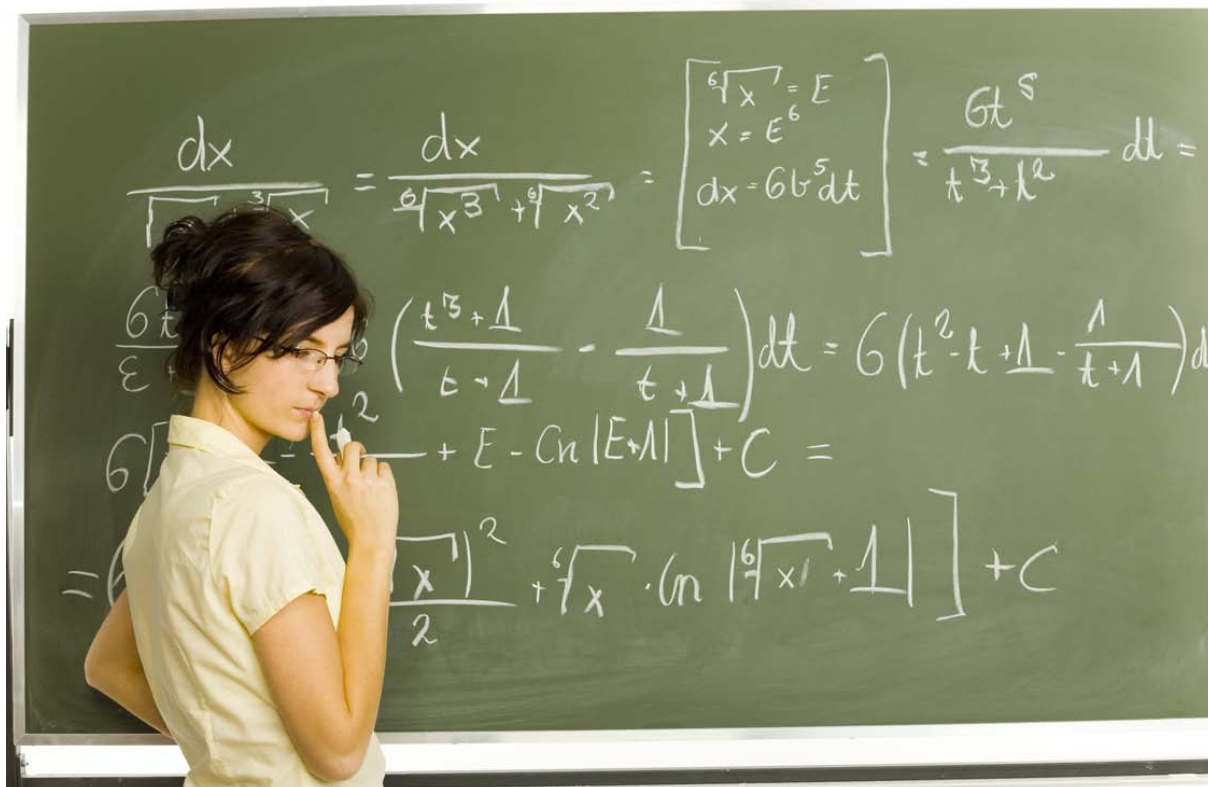
Primer: V trgovini ugotovimo, da nam je v denarnici ostalo le še 20€ bančna kartica pa je ostala doma. Ali bomo lahko nakupili vse na svojem spisku, ali nam pomaga, da sta dva izdelka na polici z 20% popustom, ali znamo vse sešteti in upoštevati procentni račun na pamet, ali pa bi morda raje uporabili kalkulator? Lahko si vse zapišemo in seštejemo na pamet? Morda pa se raje odrečemo enemu izdelku, tako da nam ostane še za kavico. Vendar ob vsem tem ne smemo zamuditi v službo – števila nam pomagajo »brati« tudi ure, sklepanje in ocenjevanje dejstev pa nam pomaga najti najboljšo rešitev.

3. USTVARJANJE ODNOSA DO MATEMATIKE

Pozitiven odnos do matematike temelji na spoštovanju resnice in pripravljenosti za iskanje razlogov ter za ocenjevanje njihove veljavnosti. Zavedati se moramo, da je matematika lahko uporabna in lepa, ni le predmet, ki nas muči v šoli. Je povsod okrog nas: v naravi, njenih vzorcih, v našem telesu, v našem obnašanju ... Ni takoj vidna, vendar z razumevanjem in znanjem lahko prepoznamo ponavljanja, optimalne poti, zakone, logiko dogajanja ... Z uporabo matematike lahko bolje zadenemo koš pri košarki, hitreje zalijemo vrt, za najmanj

denarja prebarvamo sobo in navsezadnje z malo sreče in kombinatorike morda zadenemo pri igrah na srečo.

Vir: Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje (priloga k Priporočilu Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje, ki je bilo objavljeno v Uradnem listu Evropske unije 30. decembra 2006/L394.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l394/l39420061230en00100018.pdf>

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/l1-learning/keycomp_sl.pdf

3.4.4 Zmožnost upravljanja z informacijami, viri, podatki in besedili (IKT) / informacijsko-komunikacijsko pismenost

DIGITALNA PISMENOST

KAJ JE?

Digitalna pismenost vključuje varno in kritično uporabo tehnologije informacijske družbe (IST = Information Society Technologies) pri delu, v prostem času in pri sporazumevanju. Podpirajo jo osnovna znanja v informacijsko – komunikacijski tehnologiji (IKT): uporaba računalnikov za iskanje, ocenjevanje, shranjevanje, proizvodnjo, predstavitev in izmenjavo informacij ter za sporazumevanje in sodelovanje v skupnih omrežjih po internetu.

KAKO JO RAZVIJAMO?

1. USVAJANJE ZNANJA O DIGITALNI PISMENOSTI

Digitalna pismenost zahteva temeljito razumevanje in poznavanje narave, vloge in priložnosti IST v vsakdanjem življenju: v zasebnem in socialnem življenju, ter na delu. To vključuje glavne računalniške aplikacije, kot so obdelava besedila, razpredelnice, zbirke podatkov, shranjevanje in upravljanje podatkov ter razumevanje možnosti ter potencialnih nevarnosti interneta in sporazumevanja s pomočjo elektronskih medijev (elektronske pošte, omrežnih orodij) za delo, prosti čas, izmenjavo informacij in skupna omrežja, učenje in raziskave. Posameznik mora tudi razumeti, kako lahko IST podpira ustvarjalnost in inovativnost ter se zavedati, da je lahko vprašljiva veljavnost in zanesljivost informacij, ki so na voljo. Prav tako se je potrebno zavedati pravnih in etičnih načel (avtorske pravice), ki so vključena v interaktivni rabi IST. Potrebna znanja vključujejo: sposobnost iskanja, zbiranja in obdelave informacij ter njihovo uporabo na kritičen in sistematičen način, z oceno pomembnosti in razlikovanjem med resničnim in virtualnim ob hkratnem prepoznavanju povezav.

2. RAZVIJANJE SPRETNOSTI

Posameznik mora biti sposoben uporabljati orodje za proizvodnjo, predstavitev in razumevanje kompleksnih informacij ter imeti sposobnost dostopa, iskanja in uporabe storitev po internetu. Zmožen mora biti tudi uporabljati IST za podporo kritičnemu razmišljanju, ustvarjalnosti in inovativnosti.

3. USTVARJANJE ODNOSA DO DIGITALNE PISMENOSTI

Uporaba IST zahteva kritičen in premišljen odnos do dosegljivih informacij in odgovorno uporabo interaktivnih medijev. Digitalno pismenost podpira tudi zanimanje za delovanje v skupnostih in omrežjih v kulturne, socialne in/ali poklicne namene.

3.4.5 Učenje učenja

KAJ JE?

Razvita kompetenca vseživljenjskega učenja se kaže kot naša zmožnost uravnavanja lastnega učenja: kako usmerjamo, kontroliramo in uravnavamo sami sebe pri različnih učnih nalogah, v kompleksnih učnih situacijah in skozi učni proces v daljšem časovnem obdobju. Drugače rečeno, kompetenca učenje učenja zajema dvoje: znati se učiti in hoteti se učiti.

Znati se učiti med drugim pomeni, da prepoznavamo priložnosti za učenje in da znamo svoje učenje časovno in vsebinsko učinkovito organizirati. Pomembno je tudi, da prepoznavamo močna in šibka področja lastnega učenja in da iščemo načine premagovanja ovir za uspešno učenje.

Hoteti se učiti med drugim pomeni, da sta motivacija in zaupanje vase za kompetenco učenje učenja odločilni, da znanje in izobrazbo cenimo in da smo pripravljeni za znanje vložiti tudi osebni napor in čas.

KAKO JO RAZVIJAMO?

1. USVAJANJE ZNANJA O UČENJU

Da bi se učinkovito učili, moramo o učenju kot zapletenem duševnem procesu tudi marsikaj vedeti, npr. kako delujejo možgani, kako deluje človeški spomin, kako poteka proces pozabljanja, kakšne vrste znanja moramo usvojiti ipd. Spoznavati in razumeti moramo lastne načine učenja, pa tudi prednosti in pomanjkljivosti lastnega znanja in kvalifikacij. Naučiti se moramo poiskati priložnosti za izobraževanje in usposabljanje ter iskanja pomoči in podpore, ki nam je pri tem na voljo.

2. URJENJE VEŠČIN (SPRETNOSTI) UČENJA

Veščine učenja temeljijo na dobro razvitih osnovnih spretnostih branja, pisanja, računanja in uporabe IKT pri učenju, ki nam omogočajo najti dostop, pridobiti, obdelati in sprejeti novo znanje in spretnosti. Za to je potrebno poznavanje, razumevanje in učinkovita uporaba različnih učnih strategij: za obdelavo informacij (kognitivne strategije), za kontrolo lastnega učenja

(metakognitivne strategije) in za uravnavanje pogojev učenja (npr. učno okolje, motivacija, koncentracija, iskanje pomoči itd.).

3. USTVARJANJE ODNOSA DO UČENJA

Pozitiven odnos do učenja je bistvenega pomena za uspešnost v izobraževanju in za pridobivanje stabilnega in dobro organiziranega znanja. Vključuje motivacijo za učenje in zaupanje v našo sposobnost uspešnega nadaljevanja učenja skozi vse življenje. To pomeni, da smo pripravljeni tudi na premagovanje težav in ovir, na katere naletimo pri učenju. Pri tem smo bolj usmerjeni v reševanje problema in manj v lastne strahove in negotovosti. S tem pa tudi osebno dozorevamo in ob premagovanju ovir pri učenju razvijamo zaupanje v lastne moči. Pozitivni odnos do učenja se kaže kot odprtost za nove izkušnje in kot pripravljenost za usvajanje novih izkušenj na katerem koli življenjskem področju in pomeni »ostati učljiv«.

Vir: Priporočilo Evropskega parlamenta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje 30/12–2006, L394) <http://eur-lex.europa.eu/sl/index.htm>

3.4.6 Medkulturna kompetenca

KAJ JE?

Medkulturna kompetenca pomeni zmožnost živeti v večkulturni skupnosti. Vendar dobro razvita medkulturna kompetenca ne pomeni zgolj strpnega vedenja do drugih in drugačnih, ampak pomeni, da si zmožen (znanje in veščine) in pripravljen (odnos) s pripadniki drugih kultur komunicirati, se od njih učiti in meniš, da so lahko vir osebne in profesionalne rasti. Poleg tega znaš oceniti situacije in dogodke tudi s stališča njihove kulture. Vzemimo na primer situacijo, ko ti nekdo predstavi osebo, ki je ne poznaš in ne prihaja iz vašega domačega kulturnega okolja. Katera izmed navedenih reakcija ti je najbližja?

1. Se rokujemo in izrečemo vljudnostno frazo kot na primer 'Me veseli.'
2. Izmenjamo dva poljuba na lica in izrečemo vljudnostno frazo.
3. Se pozdravimo brez fizičnega kontakta in brez vljudnostne fraze.

Kakšni se ti zdita ostali dve trditvi? Nepravilni, neprimerni, čudni, nenavadni? Kako se počutiš ob misli na možnosti, ki so ti manj blizu?

Če meniš, da bi se v kateri situaciji počutil čudno ali nelagodno, je verjetno le zato, ker ne veš, kako bi odreagirал v dani situaciji, ker mogoče druge kulture ne poznaš dovolj. Morda ne obvladaš potrebnih veščin, da bi se v takšni situaciji počutil brez skrbi in se ne bi obremenjeval s tem, ali si ravnal prav ali ne oziroma ali si s svojo reakcijo koga užalil ali ne. Hkrati lahko nekdo, ki tvoje kulture ne pozna, užali tebe le, če se ti ne zavedaš, da gre le za kulturno razliko in ne namerno žalitev. Kako se torej naučiti več o medkulturni kompetenci?

KAKO JO RAZVIJAMO?

1. USVAJANJE ZNANJA/ZAVEDANJA O MEDKULTURNOSTI

Verjetno se vsi zavedamo, da živimo v svetu mnogih kultur. Pomembno pa je tudi, da se zavedamo, da ni pravih in napačnih kultur, ampak le drugačne. Medkulturna kompetenca temelji na poznavanju tujih jezikov, navad, običajev drugih kultur, kar pomeni, da moramo poznati pomen navad in običajev – dobeseden ali simbolni - in vedeti, v katerih situacijah se določene geste, besede, obredi uporabljajo in kakšen je njihov namen.

2. URJENJE VEŠČIN (SPRETNOSTI) MEDKULTURNE KOMPETENCE

Veščine medkulturne kompetence pomenijo sposobnost učinkovitega sporazumevanja z drugimi kulturami. Če smo večji v komunikaciji s pripadniki druge kulture, pomeni, da razumemo podobnosti in razlike, jih sprejemamo in tudi znamo odreagirati v dani situaciji tako, da nikogar ne užalimo ali prizadenemo. Vključeni sta tako verbalna kot neverbalna komunikacija, poznavanje stopnje formalnosti dane situacije in podobno. Veščine medkulturne kompetence vadiš tako, da vstopaš v odnose s predstavniki drugih kultur, pa naj gre za zasebno ali poslovno sodelovanje.

3. USTVARJANJE ODNOSA DO / VREDNOTENJE DRUGIH KULTUR

Pozitiven odnos do drugih kultur pomeni odprtost, motivacijo in zanimanje za spoznavanje drugih kultur. Pomeni tudi, da znamo svojo lastno kulturo umestiti med druge, da smo se pripravljene spopasti z novimi situacijami ter da zaupamo v našo sposobnost sodelovanja v uspešni komunikaciji z drugimi kulturami. Razvita medkulturna kompetenca pomeni, da pripadnike drugih kultur ne vrednotimo le preko stereotipov (niso vsi Italijani glasni in vsi Nemci delavni ter vsi Španci ne plešejo flamenka), ampak da smo jih pripravljene spoznati kot posameznike, ki pripadajo določeni kulturi. Zajema tudi sposobnost vrednotiti drugo kulturo ne le s stališča svoje kulture ampak s stališča druge kulture. Pripravljenost in zavedanje, da se lahko marsikaj naučimo od drugih kultur in tako bolje spoznamo tudi lastno, sta izrednega pomena. Namesto da se počutimo ogroženi ali zgroženi, lahko druge kulture doživljamo kot vir naše osebne in profesionalne rasti.

Viri:

Priporočilo Evropskega parlamenta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje 30/12-2006, L394) <http://eur-lex.europa.eu/sl/index.htm>

Katja Pavlič Škerjanc: CROMO in medkulturna kompetenca
http://www.zrssi.si/pdf/NEM_CROMO%20in%20medkulturna%20kompetenca%2008-09-12.pdf

Milton Bennett: A Developmental Model of Intercultural Sensitivity
<http://www.library.wisc.edu/EDVRC/docs/public/pdfs/SEEDReadings/intCulSens.pdf>

3.4.7 Estetska kompetenca

'De gustibus non est disputandum.'
O okusih se ne razpravlja.

KAJ JE?

V ožjem pomenu besede se nanaša na umetnost (likovna, glasbena, arhitekturna ...), v širšem pomenu besede je to smisel za lepo. Razvita estetska kompetenca se kaže kot zmožnost prepoznavanja, doživljanja, umeščanja, interpretiranja, vrednotenja in izražanje estetskega, torej kar je lepega in privlačnega, pa naj gre za to, kar vidimo, preberemo, slišimo, čutimo ali ustvarimo. Vzemimo na primer naslednjo sliko Mondriana na desni strani.

Vir: www.nicekicks.com/piet-mondrian-dunk-low-sb/

Umetniška dela, ki sodijo v občo zakladnico človeštva, in tista, ki so specifičnega pomena za tvojo delovno (strokovno) življenje te lahko spodbudijo, da jih preneseš oziroma uporabiš, preoblikuješ, dogradiš (pre-interpretiraš) v svojem poklicu ter tako sporočila umetniških del izraziš v svojem delovnem okolju.

Pomembno je, da prepoznaš estetske kvalitete svojih stvaritev ter izoblikuješ izdelek na temelju lastnega doživljanja, razumevanja in zmožnosti estetskega izražanja. To pomeni, da skozi svoj poklic lahko izraziš samega sebe in se počutiš ustvarjalnega, koristnega in da prispevaš k dobremu počutju ljudi, ki ti bodo za to vedno hvaležni, ne glede na to, ali je to lepo oblikovana pričeska, lep prodajni artikel ali estetsko pripravljena razstava otroških izdelkov.

KAKO JO RAZVIJAMO?

1. USVAJANJE ZNANJA

Da bi lahko učinkovito izrazil svojo kreativnost in razvijal svoj estetski čut, je potrebno usvojiti znanja o tem, kar je družbeno priznано in cenjeno kot lepo in privlačno. Zavedati se moramo, da se družbeni in osebni pogled včasih razlikujeta. Naučiti se moramo prepoznati estetske stvaritve, ki so lahko del obče človeške zakladnice, še bolj pa je, če smo jih zmožni

doživljati (ne nujno razumeti), v njih poiskati navdih in jih izraziti v svojem poklicu ter postati ne le izvajalci ampak ustvarjalci.

2. URJENJE VEŠČIN (SPRETNOSTI) ESTETSKE KOMPETENCE

Veščine učenja temeljijo na dobro razvitih osnovnih spretnostih opazovanja, pravilne izbire ustreznih pripomočkov, materialov in orodij in dobri informiranosti in spremljanju inovacij in sodobnega kulturnega dogajanja ter na lastnem poklicnem področju. Veščine uriš ob ustvarjanju samem.

3. USTVARJANJE ODNOSA DO ESTETSKIH VREDNO.

Pozitiven odnos do estetskih vrednot pomeni, da razvijaš zavest o pomenu koncepta lepega in privlačnega v družbenem in osebnem smislu. Razvit čut za lepo pomeni lažje in uspešnejše vključevanje v družbo, kar lahko izraziš skozi kreativnost v svojem poklicu. To pomeni, da se zavedaš vrednosti lepote in estetike pri svojih stvaritvah, pa naj gre za pričesko, kuharsko mojstrovino ali seminarsko nalogo. Pogosto je prav estetski element, ki doda piko na i visoko kakovostni storitvi. Izrednega pomena pa je predvsem zaupanje v lastne sposobnosti doživljanja in izražanja ustvarjalnosti.

Viri:

Priporočilo Evropskega parlamenta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje 30/12–2006, L394) <http://eur-lex.europa.eu/sl/index.htm>

Prenovljeni program gradbeni tehnik – Umetnost
http://194.249.235.235/~riko/dokumenti/prenova_grad_tehnik/splosni_predmeti/umetnost.pdf

MŠŠ – Program Gimnazija – Likovna Umetnost
http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/ss/programi/2008/Gimnazije/UN_LIKOVNA_UMETNOST_gimn.pdf

3.4.8 Socialne kompetence / socialne spretnosti

KAJ JE?

Socialna kompetenca je povezana s spoznanjem, da so naše osebno dobro počutje, počutje članov naše družine in na splošno dobri odnosi med ljudmi povezani z našim razumevanjem fizičnega in duševnega zdravja. Pri tem je pomembno razumeti tudi načine, kako obe obliki zdravja dosegati in kako jih ohranjati. Socialne spretnosti obsegajo vedenje, ki ga mora obvladati vsak med nami, da se lahko učinkovito in pozitivno vključi v socialno okolje. Te spretnosti izhajajo iz realno izoblikovanega in bolj ozaveščenega odnosa do sebe, dobrega razumevanja drugih ljudi in realnega odnosa do sveta. Kažejo se v načinu obnašanja in komuniciranja z drugimi ljudmi.

Bistvo te kompetence so spretnosti pozitivnega sporazumevanja v različnih okoliščinah. Pomembna je strpnost in zmožnost izražanja in razumevanja različnih pogledov. Sem sodi tudi zmožnost pogajanja z ustvarjanjem zaupanja in sočustvovanje. Naučiti se moramo obvladati stres in frustracije ter to izraziti na konstruktiven način, za to pa se je potrebno naučiti razlikovati med zasebnim in poklicnim življenjem. Ta kompetenca temelji na sodelovanju, samozavesti in pristnosti.

KAKO JO RAZVIJAMO?

1. USVAJANJE ZNANJA O SEBI V RAZLIČNIH SOCIALNIH POLOŽAJIH

Dijaki pridobijo informacije in znanje, ki jim olajša razumevanje sebe, svoje individualnosti v občutenju in vedenju, ki jo znajo predstaviti tudi drugim. Skozi različne aktivnosti sprožajo bolj jasno samospoznavanje, ki vključuje razumevanje samopodobe, odnosa do lastnega telesa, odnosa do svoje ženske ali moške vloge ter svoje motivacijske naravnosti. Razumejo pa tudi pomembna spoznanja o tem, kakšne odnose vzpostavljajo z drugimi ljudmi v različnih socialnih položajih (formalnih in neformalnih) ter značilnosti učinkovitega komuniciranja in razreševanja konfliktov v socialnih skupinah.

2. URJENJE VEŠČIN (SPRETNOSTI) ZA UČINKOVITO KOMUNIKACIJO Z DRUGIMI LJUDMI

Dijaki preizkušajo in razvijajo spretnosti aktivnega poslušanja in spoštljivega ter enakopravnega pogovarjanja z drugimi. Razvijajo spretnosti učinkovitega in konstruktivnega sodelovanja v skupini/timu in doseganje konsenza pri doseganju skupinskih ciljev. Razumejo značilnosti medosebnih konfliktov in preizkušajo ter razumevajo konstruktivne načine reševanja konfliktnih položajev.

3. USTVARJANJE ODNOSA SODELOVANJA, SOODGOVORNOSTI IN SOČUTJA Z DRUGIMI LJUDMI

Dijaki izgrajujejo zmožnost doživljati in izražati spoštljiv in pozitiven odnos do ljudi, so zmožni slišati, razumeti in biti strpni do potreb drugih in razumejo različnosti kot kakovost (med posamezniki, skupinami in kulturami). Zmožni postajajo prevzemati vrednostne

sisteme, ki temeljijo na soodgovornosti in sočutju z drugimi. To se odraža tudi v njihovem odnosu do dela, kjer zmorejo samostojno in odgovorno prevzemanje, načrtovanje, organizacijo in opravljanje delovnih nalog.

3.4.9 Varovanje zdravja /zdravje in varnost pri delu

KAJ JE?

Zdravje vsakega posameznika je odvisno od številnih dejavnikov. Nekdo je lahko že ob rojstvu šibkega zdravja in se vse življenje otepa z bolezenskimi tegobami, drugi je zdrav kot dren pa zaradi nepremišljenosti ali usodnega naključja živi veliko bolj žalostno in težavno. Na dednost za zdaj ne moremo vplivati v veliki meri, veliko pa lahko storimo s pridobivanjem znanj in spretnosti o zdravem načinu življenja, preprečevanju bolezni in poškodb pri delu in v vsakodnevnem življenju. Zavedati se moramo, v kako veliki meri smo v šoli, pri delu in v življenju na sploh odgovorni za ohranjanje svojega zdravja, hkrati pa tudi za ukrepanje in vedenje pri varovanju zdravja drugih.

KAKO JO RAZVIJAMO?

1. USVAJANJE ZNANJA O ZDRAVJU IN VARNOSTI PRI DELU

- Spoznati moramo pojme in osnove varnosti in zdravja pri delu;
- Spoznati ureditve in predpise s področja varnosti in zdravja pri delu;
- Poznati nevarnosti dela in delovnega okolja svojega poklicnega področja.

2. URJENJE VEŠČIN (SPRETNOSTI) ZA VAROVANJE ZDRAVJA IN ZAGOTAVLJANJE VARNOSTI PRI DELU

- Razviti moramo spretnosti za varovanje zdravja pri praktičnem izobraževanju v šolski delavnici in neposrednem delovnem procesu ter v drugih okoliščinah;
- Razviti moramo spretnosti za varovanje svojega zdravja in zdravja drugih. Tudi to lahko najlažje razvijamo pri praktičnem poku, ko smo si že pridobili tudi znanje.

3. USTVARJANJE POZITIVNEGA ODNOSA DO ZDRAVJA SEBE IN DRUGIH TER VAROVANJA ZDRAVJA PRI DELU

- Razviti moramo odgovornost do ohranjanja lastnega zdravja v povezavi z delom;
- Razviti spoštovanje varnosti in zdravja pri delu sodelavcev in drugih ljudi;
- Razviti občutek za dolžnosti in odgovornosti do delovnega in življenjskega okolja v svoji generaciji in prihodnjih.

Vir: Koncept vključevanja ključne kvalifikacije zdravje in varnost pri delu v izobraževalne programe srednjega poklicnega izobraževanja, Center RS za poklicno izobraževanje in Zavod RS za šolstvo, <http://www.cpi.si/strokovna-podrocja.aspx>

3.4.10 Podjetnostna kompetenca / podjetništvo

KAJ JE?

Gre za sposobnost posameznika, da uresničuje svoje zamisli, pri tem pa uporabi svojo iznajdljivost, ustvarjalnost in sposobnost načrtovanja, organiziranja ob določeni stopnji tveganja.

Dijak:

- **Razvija podjetniške lastnosti**, kot so: samozaupanje in prilagodljivost, ustvarjalnost, motiviranost za doseganje ciljev, sposobnost vodenja in timskega dela, sposobnost komuniciranja in doseganja konsenza ...
- **Spozna lastne sposobnosti**: dobre in šibke strani svojih sposobnosti in znanja.
- **Razvija ustvarjalno mišljenje in sposobnost reševanja problemov.**
- **Razvija sposobnosti organiziranja in načrtovanja.**
- **Spozna podjetniški proces** od zamisli do izvedbe.
- **Pridobiva si znanje in spretnosti za predstavitev** poslovnih načrtov, izdelkov, storitev, različnih projektov.

KAKO JO RAZVIJAMO?

V okviru pouka dijak spozna podjetniški proces, ki načeloma poteka v določenem logičnem zaporedju:

- **Postavljanje vprašanj** – dijak razmišlja o svojih kratkoročnih in dolgoročnih ciljih, načrtih, o svojem znanju in sposobnostih.
  - **Vaje za spoznavanje osebnostnih lastnosti in za razvijanje podjetniških lastnosti.**
- **Iskanje zamisli** – dijak razmišlja o možnih podjetniških priložnostih.
  - *Uporaba različnih tehnik porajanja zamisli* (možganska nevihta, metoda 635 ter vaje za preverjanje zamisli).
  - *Obisk podjetnika – uporaba metode intervjuja, pri kateri dijaki postavljajo vprašanja z vidika podjetnikove motivacije za posel, zamisli, potrebnih sredstev in znanja.*
- **Načrtovanje** – za posamezne zamisli primerja potrebne in razpoložljive vire, izdelava ustrezen načrt, ob tem rešuje različne probleme. V poslovnem načrtu prouči, kako načrtovano dejavnost spremeniti v uspešen posel.
  - *Vaje za reševanje problemov.*
  - *V lokalnem okolju lahko dijaki raziščejo trg, potrebe kupcev, njihove nakupovalne navade.*
  - *Za svojo šolo ali podjetje, s katerim sodelujejo, lahko izdelajo promocijsko gradivo* (logotip, letake, prospekte, časopisni oglas ...).

- *Na primeru svoje poslovne zamisli lahko predvidijo potrebna sredstva in ocenijo stroške.*
- *Na primeru poslovne zamisli izdelajo finančne projekcije.*
- **Uresničevanje** – izdela izdelek ali opravi storitev, izvede projekt.
  - *Javna predstavitev projektnega dela dijakov, poslovnih načrtov, izdelkov oz. storitev, ki so jih izdelali pri praktičnem pouku, ustreznih strokovnih modulih. Predstavitev je izvedena s pomočjo Power Point predstavitve, praktičnem prikazu ali konkretni izvedbi projekta.*

Omenjeno kompetenco lahko razvija na vseh področjih izobraževanja oz. pri skoraj vseh predmetih in strokovnih modulih ter različnih obšolskih dejavnostih (krožki podjetništva, izdaja šolskega časopisa ...).

Dokazila o razvijanju te kompetence so v obliki potrdil učiteljev o sodelovanju v projektu, priznanj, objavljenih člankov v internem šolskem glasilu, lokalnem časopisu, spletni strani ...

Viri:

Priporočilo Evropskega parlamenta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje 30/12–2006, L394) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:SL:PDF>

Koncept vključevanja ključne kvalifikacije podjetništvo v izobraževalne programe srednjega poklicnega izobraževanja, CPI in ZRSS

3.4.11 Načrtovanje in vodenje kariere

KAJ JE?

Načrtovanje in vodenje kariere pomeni večanje znanja in ohranjanje zmožnosti za spremenljive okoliščine dela in možnih zaposlitev. V sodobnem svetu to ni več iskanje enega poklica in trajne zaposlitve, temveč zmožnost stalnega izpopolnjevanja in prilagajanja spremenjenim okoliščinam zaposlovanja ter s tem ohranjanja zaposljivosti. Zajema tudi motivacijo ostati fleksibilen v poklicnem življenju. Hitre tehnološke spremembe spreminjajo sodobni svet, zato so podjetja, ki želijo biti uspešna, prisiljena sodelovati v globalnih procesih, ki poganjajo svetovno ekonomijo. Podjetja morajo biti pripravljena na redne in hitre spremembe, zaradi česar se spreminjajo tudi načini zaposlovanja in trg dela. Vedno bolj se bodo pojavljale krajše fleksibilne oblike zaposlovanja, ki postavljajo pred posameznika nove izzive in zahtevajo nove spretnosti. Poleg izobrazbe se vedno bolj cenijo spretnosti, ki jih zahteva timsko delo, ustvarjalno reševanje problemov in stalno izpopolnjevanje znanja. Pomembna sestavina te kompetence pa so tudi naslednje zmožnosti: kako se je treba spreminjati s spremembami, premagovati zamenjave službe ali poklica večkrat v življenju, biti zmožen načrtovati in ravnati v skladu s spreminjajočimi se poklicnimi priložnostmi, razviti tehnične in socialne spretnosti in hkrati razumeti, kako in zakaj so takšne spretnosti uporabljene.

KAKO JO RAZVIJAMO?

1. USVAJANJE ZNANJA O SEBI IN SODOBNEM SVETU

Dijaki pridobijo znanja in informacije o pomembnih elementih načrtovanja lastne poklicne kariere kot so spoznavanje sebe, raziskovanje možnosti usposabljanja in izobraževanja ter vstopanja na trg dela v sodobni družbi. Pri spoznavanju sebe poskušajo prepoznati značilnosti svojega odzivanja na različne situacije ter poimenovati različne osebne lastnosti, kot so npr. lastnosti temperamenta, značajske lastnosti ter sposobnosti pa tudi svoje motivacijske značilnosti kot so potrebe, vrednote in poklicni interesi. Dijaki pridobivajo informacije in znanja o izobraževalnem sistemu v Sloveniji in v EU ter o različnih oblikah pridobivanja znanja (formalnem, neformalnem in informalnem), usposabljanja in izobraževanja. Poznajo in razumejo značilnosti sodobne, spreminjajoče se družbe ter delovanje gospodarstva in s tem povezanega trga dela in zaposlovanja.

2. URJENJE VEŠČIN (SPRETNOSTI) ZA OHRANJANJE ZAPOSLOJIVOSTI

Dijaki ozavestijo in razvijejo spretnosti za zbiranje informacij in raziskovanje možnosti izobraževanja ter zaposlitve. Razvijejo spretnosti racionalnega odločanja o nadaljnjem šolanju, izbiri poklica in iskanju možnih zaposlitev. Dijaki si pridobijo spretnosti, ki so potrebne za uspešno prehajanje z ene na drugo izobraževalno stopnjo ali v zaposlitev.

3. STVARJANJE ODNOSA DO LASTNE POKLICNE KARIERE

Dijaki razvijajo pozitivna stališča do učenja, izobraževanja in pripravljenosti za delo ter osebne lastnosti, ki so pomembne za vodenje kariere, kot so samospoštovanje, vztrajnost, prožnost, iznajdljivost, ambicioznost, delavnost. Svoja močna področja, interese in vrednote doživijo kot možnosti in priložnosti ter razvijajo pozitiven občutek lastne vrednosti. To jim omogoča realno samopresojanje ter prevzemanje iniciative in soodgovornosti za načrtovanje in usmerjanje lastne kariere in zaposljivosti.

3.4.12 Okoljska vzgoja

KAJ JE?

Kako živimo in kako bomo v svojem okolju živeli v prihodnje, je v največji meri odvisno od nas samih. Dejanj in rešitev težav, ki nastajajo zaradi nepoznavanja ali napačnega odnosa do okolja, ne moremo prelagati na tehnološke rešitve ali izbrane posameznike, pač pa je nujno, da ob vseh svojih dejanjih mislimo tudi na okolje, ki nam daje možnost bivanja. Za to si moramo pridobiti ustrezna znanja in spretnosti ter izoblikovati svoja stališča in vrednote, ki pa so lahko učinkovita le tedaj, če vanje verjamemo in jih resnično živimo.

KAKO JO RAZVIJAMO?

1. USVAJANJE ZNANJA

- Narava živi po svojih zakonitostih, a to še zdaleč ne pomeni, da je neuničljiva. Večina okoljskih problemov ni nastala po »naravni« pot, pač pa jih je povzročil človek. Spoznati moramo zakonitosti narave in prepoznati posledice človekovih posegov vanjo.
- Razmišljati moramo o današnjem ravnanju z okoljem in njegovimi posledicami ter ustvarjati različne alternativne rešitve in možnosti njihovega uresničevanja.

2. URJENJE VEŠČIN (SPRETNOSTI)

- Pridobiti in negovati moramo sposobnosti in lastnosti za dejanja, ki izboljšujejo okolje in uveljavljajo sonaravni način življenja.

3. USTVARJANJE ODNOSA DO OKOLJA

- Vrednosti in ranljivosti svojega okolja se najbolj zavemo v neposrednem stiku z naravo. Tam najlažje razvijemo občutek za lepoto in tiste vrednote, ki v nas prebujajo ljubezen, občudovanje in potrebo po ohranjanju narave.
- Spoznati moramo nujnost spremembe sodobnega načina življenja ter možnost reševanja okoljskih težav z akcijami in načinom življenja, v katerem sodelujemo vsi Zemljani.

Vir: Koncept vključevanja ključne kvalifikacije okoljska vzgoja v izobraževalne programe srednjega poklicnega izobraževanja, spletna stran CPI. <http://www.cpi.si/strokovna-podrocja.aspx>